

Aan de raad van de gemeente
Vijfheerenlanden
Postbus 11
4140 AA LEERDAM

VERZONDEN 24 DEC 2020

DATUM	24 december 2020	TEAM	BEI / IBT Financieel Toezicht
NUMMER	821C6A9D	REFERENTIE	J.G. van Krugten
UW BRIEF VAN	13 november 2020	DOORKIESNUMMER	06-52769570
UW NUMMER		E-MAILADRES	Jan.van.krugten@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	geen	ONDERWERP	Beoordeling begroting 2021

Geachte raad,

U heeft ons in het kader van het financieel toezicht de jaarrekening 2019, begroting 2021 en meerjarenraming 2022 – 2024 toegezonden. Aan de hand van de ingezonden begroting hebben wij de financiële positie van uw gemeente beoordeeld. Dit oordeel is belangrijk voor ons besluit over de in te stellen toezichtvorm voor komend begrotingsjaar: repressief toezicht of preventief toezicht. In deze brief informeren wij u over de toezichtvorm 2021 van uw gemeente.

Doel van het toezicht

Het doel van het interbestuurlijk toezicht (IBT) is het waarborgen van de kwaliteit van het openbaar bestuur en ervoor te zorgen dat burgers erop kunnen blijven vertrouwen dat de overheid haar taken goed uitvoert. Financieel toezicht is één van de domeinen binnen het IBT en draagt bij aan een financieel gezonde huishouding van uw gemeente.

Toetsingscriteria

Ons oordeel baseren wij op de kaders en criteria genoemd in:

1. de Gemeentewet (artikel 203);
2. de Algemene Wet Bestuursrecht (titel 10:2);
3. het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
4. het gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2020 (gemeenten), van 9 april 2019;
5. onze begrotingsrichtlijnen en toetsingsaspecten (onze brief van 9 maart 2020).

Bevindingen en beoordeling

Wij hebben de begroting 2021 van uw gemeente tijdig ontvangen en beoordeeld op structureel en reëel begrotingsevenwicht. Dit betekent dat wij onderzoeken of de structurele baten ieder jaar de structurele lasten dekken en of de ramingen realistisch zijn. In het geval de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. Bij ons onderzoek hebben wij ook de uitspraak van het gerechtshof d.d. 15 december 2020 betrokken. Naar aanleiding van het onderzoek komen wij tot de volgende beoordeling.

*Toezichtregime beoordeling 2021: **Preventief toezicht***

Op 15 december jl. heeft het gerechtshof in Den Haag uitspraak gedaan inzake de claim Niemans. In de gerechtelijke uitspraak is de claim vastgesteld op ruim € 90 miljoen, dit is inclusief proces- en juridische kosten. U heeft rekening gehouden met een schadeclaim van ongeveer € 41 miljoen. Hiervoor is een voorziening gevormd welke verre van toereikend is. Op dit moment bestudeert u de uitspraak en onderzoekt u hoe u wenst om te gaan met de dekking van de claim. De gevolgen van de claim niet zijn verwerkt in de eerder door u vastgestelde begroting. Als gevolg van de gerechtelijke uitspraak is de realiteitswaarde van uw begroting in een ander daglicht komen te staan en is de begroting nu deels achterhaald. Gezien de risico's en de onzekerheden over de gevolgen van de claim voor uw begroting is het niet mogelijk om tot een zorgvuldige beoordeling te komen vóór 1 januari 2021. Daarom zien wij ons genoodzaakt om uw gemeente onder preventief toezicht te plaatsen.

Tijdens de raadsbijeenkomst van woensdag 23 december 2020 heeft gedeputeerde Strijk, portefeuillehouder financieel toezicht, het voorgenomen besluit tot preventief toezicht met u gedeeld.

Hierop volgend zullen wij toelichten welke consequenties preventief toezicht voor u betekent.

Wij verwachten een dekkingsplan voor de claim Niemans van u

De uitspraak van het gerechtshof van 15 december jl. over de claim Niemans heeft grote gevolgen voor uw vermogenspositie. Wij verwachten dat u een dekkingsplan vaststelt voor de claim Niemans waaruit inzichtelijk wordt welke maatregelen en dekking u inzet voor de afwikkeling van de claim. Wanneer er duidelijkheid is over het dekkingsplan verwachten wij van u een begrotingswijziging van de mutaties op de begroting 2021. Hiervoor gelden de termijnen genoemd in de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB artikel 10:31)

Concreet betekent dit dat wij van u verwachten dat:

- u binnen 13 weken een dekkingsplan vaststelt;
- in dit dekkingsplan voldoende aannemelijk wordt gemaakt dat het structurele en reële evenwicht vanaf 2021 behouden blijft;
- u duidelijk maakt hoe u ervoor zorgt dat het weerstandsvermogen blijft voldoen aan uw eigen weerstandsnorm;
- uiterlijk bij de kadernota 2022 financieel de dekking van de claim Niemans verwerkt heeft.

De kaders omtrent preventief toezicht

Totdat u invulling heeft gegeven aan bovenstaande punten bent u gebonden aan onderstaande kaders.

Dit is het geval omdat de realiteitswaarde van uw begroting in het geding is en op dit moment niet inzichtelijk is wat de financiële effecten zijn van de verwerking van de claim Niemans.

Wij hebben besloten tot deze kaders om ervoor te zorgen dat de problematiek niet wordt vergroot. Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat uw gemeente niet "op slot gaat" en dat u uw reguliere taken kunt blijven uitvoeren. Daarom hebben wij een toezichtregime vastgesteld, dat bepaalt welke uitgaven u direct kunt doen en voor welke uitgaven u onze toestemming nodig heeft.

Voor u geldt het volgende toezichtregime:

- uw gemeente kan uitgaven doen tot het niveau van de vastgestelde begroting 2021;
- alleen in gevallen van dringende spoed mogen verplichtingen die de begroting te boven gaan, worden aangegaan zonder onze goedkeuring. Het gaat hier om uitgaven waarbij voorafgaande toestemming van ons niet tijdig mogelijk is;
- begrotingswijzigingen die van invloed zijn op de reserves en voorzieningen, behoeven de goedkeuring van GS voor zover het een lastenuitzetting betreft. Begrotingswijzigingen worden getoetst aan de 3 O's (Onvoorzien, Onontkoombaar en Onuitstelbaar);
- voordelen kunnen niet worden ingezet voor uitgaven/lasten maar kunnen in principe alleen worden ingezet om te worden toegevoegd aan de algemene reserve;
- (nieuwe) investeringen boven de € 50.000 welke nog niet geautoriseerd zijn, of niet voorzien zijn van een raadsbesluit dienen voorgelegd te worden voor goedkeuring van GS.

De goedkeuring van uw begroting is afhankelijk van de beoordeling van het dekkingsplan van de claim Niemans. Na beoordeling van het vastgestelde dekkingsplan en de daarbij behorende begrotingswijziging, zullen we eveneens besluiten over de vraag wat de gevolgen zijn voor de begrotingswijzigingen en de preventieve status van uw gemeente.

Tegelijk met de onzekerheden die nu spelen vanwege de claim Niemans, zien wij ook dat uw gemeente flinke stappen voorwaarts maakt in het op orde krijgen van de basis. Zo zijn inmiddels de jaarrekeningen 2018 en 2019 door uw raad vastgesteld en voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring. Ook zien wij dat er besluiten genomen zijn die de financiële positie verstevigen en zorgdragen voor verankering van de financiële functie. Echter, het lijkt nu of het ingezette verbetertraject stagneert door de claim Niemans.

Dringende spoed

Wij wijzen u erop dat alleen in gevallen van dringende spoed verplichtingen mogen worden aangegaan zonder onze goedkeuring. Het gaat hier om uitgaven waarbij voorafgaande toestemming van ons niet tijdig mogelijk is. Of deze noodzaak aanwezig is, is ter beoordeling aan u. Mochten wij later goedkeuring onthouden aan de begrotingswijziging dan kunnen leden van uw raad die voorgestemd hebben persoonlijk aansprakelijk worden gesteld (zie hiervoor artikel 209 en 210 van de Gemeentewet).

Naast het dekkingsplan vragen wij uw aandacht voor het volgende. Wij hebben ons oordeel over uw begroting gevormd met behulp van de in het GTK 2020 opgenomen kaders en begrippen, waaronder de toetspuntenlijst. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u kortheidshalve naar Hoofdstuk 7 van het GTK 2020.

De toetsing van uw begroting en meerjarenraming aan dit kader geeft daarnaast aanleiding tot de volgende aandachts- en verbeterpunten:

- **Stelpost jeugdzorg**

Voor 2022 wordt eenmalig aanvullend € 300 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering voor het jeugdhulpbudget. In afwachting van de uitkomsten van het landelijk onderzoek naar de kosten die gemeenten maken voor jeugdhulp is het toegestaan om vanaf 2023 een structurele stelpost te ramen.

U hebt de stelpost niet benoemd als risico in de risicoparagraaf en laten meewegen in de berekening van het noodzakelijke weerstandsvermogen. Wij adviseren u dringend voor de komende periode voor dat bedrag elders in de begroting een zekerheid in te bouwen.

- **Kapitaalgoederen, beheerplannen (vraag 7 toetspuntenlijst)**

Als richttermijn voor een actueel beheerplan wordt maximaal vijf jaar ten opzichte van het begrotingsjaar gehanteerd. Een beheerplan dat gehanteerd wordt bij de begroting 2021 mag dus niet eerder vastgesteld zijn dan in 2016. Uw kunt gemotiveerd afwijken van deze vijf jaar, mits dit opgenomen is in de paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen". Wij hebben geconstateerd dat dit niet het geval is. Uw gemeente heeft de verwachting uitgesproken om in het eerste kwartaal 2021 de integrale beheerplannen wegen, groen, water, civiele kunstwerken en vastgoed vast te stellen. Binnen deze plannen zal eveneens harmonisatie van beleid plaats vinden.

- **Realiteit van de ramingen ombuigingen en taakstellingen (vraag 10 toetspuntenlijst)**

Ombuigingen en taakstellingen worden beoordeeld op hardheid en haalbaarheid. Dit betekent dat beoordeeld wordt of uw bezuinigingen en taakstellingen concreet onderbouwd zijn en op programmaniveau zijn ingevuld.

Voor de jaren 2021 tot en met 2024 heeft u besloten tot dekkingsmaatregelen. Deze ombuigingen en/of taakstellingen hebben wij beoordeeld op hardheid en haalbaarheid. Hierbij hebben we vastgesteld dat uw bezuinigingen en taakstellingen concreet en op programmaniveau zijn ingevuld met uitzondering van de stelpost "terugdringen tekort jeugdhulp" met een bedrag oplopend van € 300.000 in 2021 naar € 600.000 in 2022 en verder. U heeft aangegeven dat deze post in de loop van 2021 op programmaniveau te concretiseren.

Ook is gekeken naar de onderbouwing van de ramingen. Zowel de hardheid en haalbaarheid als de onderbouwing hebben wij als voldoende beoordeeld. Wij vragen u ons actief te informeren over de

voortgang van het bezuinigingstraject en over eventuele ontwikkelingen die van negatieve invloed zijn op het financieel herstel.

- **Harmonisatie risico-inventarisatie**

De risico-inventarisatie binnen uw begroting is niet geharmoniseerd en nog gebaseerd op het beleid van de voormalige gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik. Als gevolg hiervan worden de risico's niet consistent geïnventariseerd en beoordeeld binnen uw gemeente. Wij adviseren u het beleid hier omtrent in 2021 te harmoniseren, zodat op dezelfde wijze de risico's worden geïnventariseerd en beoordeeld.

Wij vragen u bij de volgende begroting en meerjarenraming met het voorgaande rekening te houden en te verwerken in uw stukken.

Vervolg

Wij verwachten binnen de eerder genoemde termijn van 13 weken een dekkingsplan voor de claim Niemans. Daarnaast verwachten wij uiterlijk bij de kadernota een reactie op de aandachts- en verbeterpunten en de verwerking van het genoemde dekkingsplan. Daarin dient u in ieder geval concreet aan te geven hoe u met deze punten aan de slag gaat.

In 2021 zullen ambtelijk en bestuurlijk gesprekken plaatsvinden om de stand van zaken te bespreken. Uw portefeuillehouder ontvangt hiervoor een uitnodiging.

Wenst u een uitgebreidere toelichting op onze bevindingen, of heeft u vragen over de financiële positie van uw gemeente? Neem dan contact op met Jan van Krugten.

Tenslotte

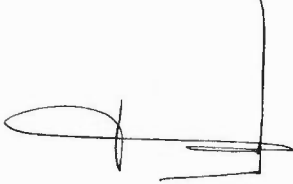
Wij willen ook stil staan bij de huidige tijd en het financiële toekomstperspectief. Covid19 heeft veel teweeg gebracht. Niet alleen maatschappelijk maar ook financieel. Voor een groot aantal gemeenten voelt het als de spreekwoordelijke "druppel die de emmer" doet overlopen. Immers, gemeenten zijn nog hard aan de slag om tegenvallers binnen het sociaal domein op te lossen. We zien dat de financiële problemen van de gemeenten zich opstapelen. Dit gevoegd bij het besef dat we niet weten welke uitdagingen ons nog te wachten staan, maakt het financieel perspectief extra onzeker. Afgelopen jaar hebben we, als provincie, op verschillende wijzen op rijksniveau aandacht gevraagd voor de financiële situatie van de Utrechtse gemeenten. We blijven dit doen daar waar mogelijk. Samen met u!

Een afschrift van onze brief zenden wij – ter kennisgeving – naar uw college van burgemeester en wethouders.

Naast het financieel toezicht toetsen wij in het kader van het interbestuurlijke toezicht (IBT) ook uw taakuitvoering op de terreinen omgevingsrecht, vergunninghouders en informatie- en archiefbeheer. Deze werkvelden kennen een ander beoordelingsritme. Onze toezichtbrieven hierover ontvangt u op een ander tijdstip.

Wij publiceren de resultaten van ons toezicht op de interactieve IBT-kaart. Zie daarvoor www.provincie-utrecht/interbestuurlijktoezichtkaart. Deze brief wordt vanaf 1 maart 2021 ook toegankelijk via deze kaart.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,
namens hen,

R.C.L. (Robert) Strijk
Gedeputeerde Financiën, Organisatie, Economie en Europa

Belanghebbenden kunnen op grond van de Algemene wet bestuursrecht binnen 6 weken na de datum van verzending of uitreiking van dit besluit daartegen bezwaar maken door het indienen van een gemotiveerd bezwaarschrift. Het bezwaarschrift moet worden gericht aan:

Gedeputeerde Staten van Utrecht, t.a.v. de secretaris van de AWB-Adviescommissie bezwaarschriften van PS en GS, postbus 80300, 3508 TH Utrecht.

Aan de behandeling van een bezwaarschrift zijn voor de indiener geen kosten verbonden.

Indien bezwaar is gemaakt kan ook om een voorlopige voorziening worden gevraagd, als er tijdelijke maatregelen nodig zijn waarmee niet tot de beslissing op het bezwaarschrift kan worden gewacht. Het verzoek moet worden gedaan bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Midden-Nederland, Sector bestuursrecht, postbus 16005, 3500 DA Utrecht. Bij het verzoek om voorlopige voorziening moet een kopie van het bezwaarschrift worden gevoegd. Hiervoor is griffierecht verschuldigd.